

**Tanulás – Tudás – Innováció a
felsőoktatásban
Reflektorfényben az innováció kihívásai**

**Learning - Knowledge - Innovation in Higher Education
Focusing on the Challenges of Innovation**

**16. MELLearn Lifelong Learning Konferencia
Absztrakt Kötet**

**16th Conference of MELLearn - Hungarian Universities'
Lifelong Learning Network
Collection of Abstracts**

**MELLearn
2020
www.melllearn.hu**

16. Nemzeti és nemzetközi lifelong learning konferencia

Tanulás – Tudás – Innováció a felsőoktatásban – Reflektorfényben az innováció kihívásai Learning - Knowledge - Innovation in Higher Education - Focusing on the Challenges of Innovation

Absztraktok

Az absztrakt kötet felelős kiadója Dr. habil Németh Balázs, MELLearn ügyvezető elnök;

Szerkesztő: Csuka Dalma, MELLearn titkár

ISBN 978-963-429-587-7

MELLearn Egyesület titkársága, Pécs – 2020 ©

Tartalomjegyzék:

Szekciók:

- **A.) Hatékony tanítás-tanulás a 21. század egyetemén. Szervezeti és módszertani kérdések**
  1. Budai Gábor: Pályaorientációs vizsgálat a technikai képzéseket választók körében
  2. Farkas Anett: A történetmesélés és történetalkotás pedagógiai módszere a felsőoktatásban
  3. Jaskóné Gácsai Mária: A digitális oktatás perspektívái koronavírus idején - avagy gondoljuk újra a tanítást?
  4. K. Nagy Emese: Törekvés a tanárképzés megújítására
  5. Kovács Anett Jolán: A felsőoktatási validáció működése Magyarországon. 2019 végén lefolytatott empirikus kutatás főbb eredményeinek bemutatása
  6. Kőváriné Ignáth Éva, Vinczéné Fekete Lídia: Transzferábilis készségeket fejlesztő, tapasztalat-alapú kutatómenedzser-képzés nemzetközi együttműködésben
  7. Kraiciné Szokoly Mária: Az oktatás-képzés jövője – reflexió az UNESCO Future of Education c. felhívására
  8. M. Pintér Tibor, Dringó-Horváth Ida: Tanári kézikönyv – kézikönyv az oktatásinformatikában elmélyülni vágyók számára
  9. Makrai Kata: A szexuális nevelés helye a diszciplináris- és szakmatanári képzésben
  10. Pelesz Nelli, Roszik Dóra: Tanulásvizsgáló felmérés az Szegedi Tudományegyetem hallgatói körében
  11. Uricska Erna: Digitális nyelvtanulási módszerek a rendészeti szaknyelvi képzésben

- **B.) Az egyetem és a munka világának kapcsolata**
  1. Bacsa-Bán Anetta, Cserné Dr. Adermann Gizella: Hozzáadott értékek az andragógusok képzésében a Dunaújvárosi Egyetemen
  2. Dezső Renáta Anna: Információs aszimmetria a többszörös intelligenciák megjelenési formáinak tekintetében a mesterséges intelligenciára vonatkozóan
  3. Egervári Dóra, Kovács Edina: XXI. századi kulcskompetenciák megjelenése az új Nemzeti Alaptantervben
  4. Kálmán Anikó: A mérnökhallgatók pályakövetése
  5. Kaszper Blanka: A cserkészmozgalomban való részvétel hatása a munkaerőpiacon elvárt kompetenciákra
  6. Rajcsányi-Molnár Mónika, Bacsa-Bán Anetta, András István: „Classroom vagy tanterem?” - Az online oktatás tapasztalatai egy felsőoktatási intézmény oktatói-hallgatói vizsgálata alapján

7. Reisz Terézia: Az első év tapasztalatai a katedrán -pályakezdő pedagógusok az oktatásról
8. Szederkényi Éva: Szépségtapasz, vagy valódi megoldás? - A tanácsadás módszere a munkahelyi tanulásban
9. Tóthé Borbély Viola: Innovatív emberi erőforrás modellek és egyetemi kapcsolatok a hazai járműiparban
10. Varga Anita: A pandémia hatása a felsőoktatási intézmények és a duális képzők kapcsolatrendszerének alakulására
11. Vass Vilmos: A tudásgazdaság és a 21. századi kompetenciák összefüggései a felsőoktatásban

• ***C.) Reflektorfényben az egyetem harmadik missziója. Az egyetem és környezete: tanuló közösségek, közösség-fejlesztés***

1. Berendi Carmel: Together We Make a Difference! Adult Educators and Higher Education Institutions to Foster Learning Communities
2. Deli Kitti, Orsós István, Horváth Gergely: Diverzitás és inklúzió a felsőoktatásban
3. Dominek Dalma Lilla: Andragógia pszichológia - Flow típusú oktatási módszer a felnőttoktatásban
4. Erdei Gábor: Senior Egyetem program a Debreceni Egyetemen
5. Koltai Zsuzsa: Közművelődés és közösségszervezés Baranya megye falvaiban
6. Kovács Tamás: Útravaló - Emelt szintű mentorképzés az e-learning eszközével
7. Németh Balázs: A felsőoktatási LLL szerepe a tanulással támogatott közösség-fejlesztésben
8. Orbán Hedvig: Kultúráközvetítő intézmények és az egyetem kölcsönhatása a mindennapokban
9. Sitku Krisztina: Város és Egyeteme a helyi társadalmi fenntarthatóságért
10. Vedovatti Anildo: Hálózatépítés. Közösségfejlesztés. EPALE.

• ***D.) A digitális online tér kihívásai napjainkban a felsőoktatás bázisán***

1. Bodnár Éva, Sass Judit: A Budapesti Corvinus Egyetem tavaszi digitális kihívásai diák és oktató szemmel
2. Csillik Olga, Daruka Magdolna: Hallgatók a kényszerű távoktatás hullámain
3. Fodor Andrea: Felsőfokú oktatási tapasztalatok a digitális munkarendű oktatásban, a statisztika tantárgy esetében
4. Fodorné Tóth Krisztina: Felsőoktatási tanulástámogatás a digitális térben - feladatok és kihívások
5. Horváth Mariann: Óvodapedagógus és tanító szakos hallgatók képzése és gyakorlata a koronavírus idején
6. Káplár-Kodácsy Kinga, Erdei Luca Alexa: A virtuális mobilitás kompetenciafejlesztő hatásai: szisztematikus szakirodalmi áttekintés 2004 és 2020 között
7. Koltai Zoltán: Online nyelvi képzés a Pécsi Tudományegyetemen
8. Lénárth Ádám: A történelemtanítás digitális oktatásának kihívásai és lehetőségei napjainkban
9. Molnár György: Digitális oktatási utópia avagy új irányvonalak a digitális, távolléti oktatási rendben a következő időszakban
10. Nagy Bálint, Kocsó Edina, Cserné Pekkel Márta: A matematika oktatásának aktuális kérdései – 2020
11. Szőke-Milinte Enikő: A digitális oktatás tapasztalatai 2020-ban

- ***E.) Developments and Innovations in HRC MA programmes – Hallgatói szekció***

1. Abhitesh Prashar: A case study of KPMG on organisation learning
2. Busra Canan Sevim: covid-19 in Turkey - a case study of digital learning at firms
3. Jennyfer Paola Casas Trujillo: Experiences of Latin American students during their study in Europe
4. Louay Hijazine: Organizational learning during covid-19 in Jordan
5. Monnanyana Lebogang: COVID-19 and the Digital Transformation of Education: What Are We Learning on 4IR in South Africa?
6. Nowrin Sultana Tania: A case study of nestle company in Bangladesh
7. Sabrina Puspa Gassany: Organizational Pathway After Covid-19: Indonesia's Study Case
8. Zghondi Marwan: The use of Organizational learning paths for effective training programs inside Tunisian companies

A szekció

Kraiciné Szokoly Mária: Az oktatás-képzés jövője – reflexió az UNESCO Future of Education c. felhívására

2019-ben az UNESCO az oktatás szakemberei számára azt a kérdést tette fel, hogy hogyan látják a nevelés jövőjét 2050-ben, mit remélnék, mitől tartanak. 2020-ban hasonló kérdések foglalkoztatják az OECD-t, amikor scenáriókat vázoltak fel az iskoláztatás jövőjére vonatkozóan (read.oecd-library.org). A felsőoktatás egyre több fiatal számára a formális tanulási út betetőzése és bárki számára az élethosszig tartó tanulás egyik fontos és rangos intézménye. Az egyetemek különösképpen a pedagógiai jellegű karok – a társtudományokkal együttműködve – kutatják a tanulás bio-pszichoszociális változásokkal teli mibenlétének elméleti kérdéseit és a tanulás-tanítás új útjait, annak érdekében, hogy az oktatás és képzés világa képes legyen kielégíteni a gazdaság gyorsan változó igényeit. Az egyetemi oktatók fontos feladata tehát, hogy folyamatosan reflektáljanak azokra a jelenségekre, amelyek meghatározzák az egyetemek feladatait s az oktatás gyakorlatát. Legyen az például a tanulást módszertanát alapvetően átalakító világválság, vagy a technológiai fejlődésből adódó, számos pedagógiai-andragógiai kihívás. Az előadás az UNESCO és az OECD által felvetett kérdésekre reflektál az emberi erőforrás szakos hallgatók körben végzett vizsgálat kapcsán.

Farkas Anett: A történetmesélés és történetalkotás pedagógiai módszere a felsőoktatásban

A hagyományos történetmesélés és történetalkotás módszere hatékony pedagógiai eljárás, melyet nemzetközi kutatási eredmények és saját kutatási tapasztalataim alátámasztanak. Fejleszthető vele a nyelvi készség, kreativitás, empátia. A történetek felkeltik a figyelmet, összpontosítják a tanulási fókuszot. Egan (1986) az egyik leghatékonyabb mnemotechnikai eljárásnak tartja. A hallgató a személyes tapasztalatok, a konkrét, életből vett példák révén az elbeszélő kontextusához kognitív és érzelmi szinten kapcsolódik. Ez pedig tartósabb megértést eredményez, mint az absztrakció.

Hazai és nemzetközi viszonylatban vizsgálva a módszer elemei hangsúlyosabban jelennek meg az óvodai és általános iskolai gyakorlatban, a középiskolákban pedig csak elvétve van jelen. A szakirodalmi áttekintések alapján az látszik, hogy a magyarországi felsőoktatási intézményekben nem alkalmazzák. Pedig külföldön külön kurzusokat és webináriumokat is tartanak hallgatóknak, továbbá megjelenik a pszichológiai, pedagógiai, marketing és menedzsment képzésekben is. A tanulmányban azt kívánom bemutatni, hogy a felsőoktatási struktúrába hogyan illeszthető be a történetmesélés és történetalkotás oktatási módszerként. Két kutatással támasztom alá a módszer felsőoktatásba való használatának pozitívumait, tapasztalatait.

Kovács Anett Jolán: A felsőoktatási validáció működése Magyarországon. 2019 végén lefolytatott empirikus kutatás főbb eredményeinek bemutatása

A nem formális úton megszerzett tudás elismerése, validációja az utóbbi évtizedekben rendkívül fontossá vált. A validáció kérdéskörét az Európai Unió szakpolitikai prioritásként kezeli. Az OECD és a CEDEFOP rendszeresen jelentet meg kiadványokat a nem formális úton megszerzett kompetenciák elismerésével kapcsolatban. A validáció jogosultsága a szak-, a felnőttképzés és a felsőoktatás területén is releváns. Magyarországon a felsőoktatás területén adott a legtöbb feltétel a validáció működéséhez. 2005 óta a felsőoktatási törvény biztosítja a hallgatók számára a nem formális úton megszerzett tudásuk elismerésének, validációjának lehetőségét. 2019 őszén kutatást végeztem az

államilag elismert, egyetemként működő felsőoktatási intézményekben (N=39) dolgozó oktatók körében. A kutatás célja volt, egyrészt megismerni a felsőoktatásban dolgozó oktatók tanítási és értékelési kultúráját, a nem formális úton megszerzett tudás elismerésének gyakorlatait a felsőoktatásban, másrészt, hogy a felsőoktatásban dolgozó oktatók hogyan gondolkodnak a nem formális úton megszerzett tudás formális keretek között történő elismeréséről, illetve milyen gyakorlatokat működtetnek. Az empirikus vizsgálatban az online kérdőíves lekérdezés módszerét használtam, melyhez saját fejlesztésű kérdőívet készítettem. Az adatokat SPSS programmal elemeztem. A visszaérkezett kérdőívek száma 1282, amely az alapsokaság közel 10%-a. A kutatás főbb eredményei:

Az oktatók körében mind a tanítási módszerek, mind az értékelési módszerek tekintetében a hagyományos módszerek dominálnak. A tanítási módszerek közül a legjellemzőbbben a tanári előadás módszerét (65,9%), a kiscsoportos munka (29,4%) és a magyarázat módszerét (27,8%) alkalmazzák a tanárok. Az értékelési módszerek közül a legjellemzőbbek a „a teszt, zh, írásbeli dolgozat, esszé, röpdolgozat, írásbeli vizsga” (36,1%), „a szóbeli felelet (önálló vagy kérdésekkel irányított), vizsga, kérdések témával kapcsolatban” (32,9%) és a „a hallgatói kiselőadás” (25,8%). A nem formális úton megszerzett kompetenciák elismerésére irányuló kérdésekre adott válaszokból kiderül, hogy a megkérdezettek 69% -a elfogadja a validációt, 2%-a elutasítja, míg 22%-a közömbösen viszonyul az eljáráshoz. Az oktatók közel ugyanolyan arányban gondolják, hogy intézményükben a validáció szabályozott módon működik (30%) illetve, hogy a validáció az oktató és hallgató közötti megállapodás alapján működik (29%). Kutatásunk gyakorlati jelentősége és egyben hosszú távú célja, hogy munkánk során megállapított eredmények információval szolgáljanak, a javaslataink hozzájáruljanak a hazai rendszer fejlesztéséhez.

Kóváriné Ignáth Éva, Vinczéné Fekete Lídia: Transzferábilis készségeket fejlesztő, tapasztalat-alapú kutatómenedzser-képzés nemzetközi együttműködésben

A “kutatói menedzser” (research manager and administrator, RMA) mint szakma az angolszász világban (Virágh, Zsár és Balázs, 2020, pp. 9; 15), melynek célja, hogy az elsősorban egyetemeken dolgozó kutatókat a különféle finanszírozási alapok által nyújtott finanszírozási és együttműködési lehetőségek megtalálásában és hatékony felhasználásában támogassa. Ezekben az országokban különböző szintű és hosszúságú képzések segítik elő ezeknek a szakembereknek a felkészítését. Európában ezzel szemben a legtöbb országban és intézményben az RMA még nem létezik, mint elismert szakma – a kutatói menedzseri feladatokat különböző munkakörökben dolgozók (vezetők, kutatók, koordinátorok) látják el, anélkül, hogy a munkájukra nagyban támaszkodó intézményvezetők, döntéshozók és kutatók tudatában lennének annak, hogy ez a speciális, nagyon komplex tudást igénylő feladat milyen értékes, és milyen sok múlik rajta. Az EU legtöbb országában alig vagy egyáltalán nincsenek erre a szakmára felkészítést nyújtó, formális képzések, holott ebben a munkakörben, amellet, hogy mind a kutatómódszertan, mind a pályázatmenedzser területének ismerete szükséges, nélkülözhetetlen szerepe van egyes transzferábilis kompetenciáknak, úgymint a problémamegoldás, szervezőképesség, kommunikációs készség, rugalmasság és csapatmunka.

Egyetemünkön nemzetközi együttműködés keretében (<https://www.formation-rma.eu/>) dolgozunk ki egy két féléves kurzust BA szinten tanuló hallgatók számára, melynek célja, hogy tanulóközpontú, gyakorlatorientált és a transzferábilis készségeket fejlesztő módon segítse elő, azt, hogy a diákok - ha csak bevezető szinten is -, de gyakorlati tapasztalatokat szerevezve nyerjenek betekintést ebbe az izgalmas szakmába. A kurzus tananyagát a portugál Universidade NOVA de Lisboa a Corvinus Egyetemmel együttműködve dolgozta ki, az aktív tanulási módszerekre és a tapasztalat alapú (case-

based learning) megközelítésre épülő tanítási-tanulási módszereket pedig a Corvinus Egyetem munkatársai állították össze. A kétféléves kurzust három Európai Unió tagország egy-egy egyetemén (az Universidade NOVA de Lisboa, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetemen és a Budapesti Corvinus Egyetemen) hallgathatják az érdeklődő diákok. Az előadás betekintést ad a képzéskidolgozás folyamatába, továbbá azokba a módszerekbe, melyek elősegítik a tanulási eredményekben is megfogalmazott kompetenciák, s közülük is kiemelten a transzferábilis készségek tanórai keretek között, továbbá online tanulási környezetben megvalósuló fejlesztését.

Uricska Erna: Digitális nyelvtanulási módszerek a rendészeti szaknyelvi képzésben

A globalizáció, digitalizáció és az élethosszig tartó tanulás eszméi a felsőoktatásban is évek óta jelen vannak. A felsőoktatási intézmények egyik legfontosabb feladata, hogy a munkaerőpiac által megkövetelt kompetenciákra felkészítse a hallgatókat. Ennek egyik jelentős szegmense az aktív és élő nyelvtudás, melynek fejlesztése elengedhetetlen, legyen szó bármely hazai vagy külföldi felsőoktatási intézményről. Az általunk vizsgálni kívánt nyelvtanulási módszerek (kiterjesztett valóság és a közösségi rendészeti oldalak alkalmazása) újszerűsége abban áll, hogy a digitalizáció által támasztott követelményeknek megfelelően multimediális környezetben alkalmazhatók, hiszen mobil eszközök (pl. tablet, okostelefon) is hatékonyak lehetnek a nyelvtanulási módszerek kivitelezésében. A kutatás résztvevői a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Karán angol rendészeti szaknyelvet tanuló hallgatók, a kutatás célja pedig a hallgatók aktuális digitális és verbális kommunikációs szintjének felmérése és annak fejlesztése a szaknyelvi órák keretében. A különböző nyelvtanítási módszerek hatékonyságát a HY-DE modell alkalmazásával vizsgáljuk, melynek köszönhetően a hallgatók monitorozzák az elkészült feladataikat és próbálják beazonosítani a nehézségeiket, így az oktató a problémamegoldó stratégiát és a kritikus gondolkodást is fejlesztheti.

Jaskóné Gácsi Mária: A digitális oktatás perspektívái koronavírus idején - avagy gondoljunk újra a tanítást?

A digitális technológia elmúlt évtizedek gyors fejlődése nyomon követhető a tanulás hatékonyságában és mértékében is. Az egyetlen kérdés az, hogyan lehet maximalizálni a technológia használatát a tanulás hatékonyságának növelése érdekében, hogyan lehet támogatni a differenciált oktatást, növelni a hallgatók koncentrációját, valamint fenntartani a kitartást és a motivációt. A digitális tanulás motiváltabbá és elszámoltathatóbbá teszi a hallgatókat. A digitális tanulási eszközöket és technológiát használó hallgatók egyre inkább bekapcsolódnak a folyamatba, és érdeklődésük révén növekszik a tudásbázisuk, ráadásul nincsenek is tisztában azzal, hogy aktívan tanulnak, mivel az oktatás vonzó módszerekkel zajlik, mint például csapatmunka, problémamegoldás, gondolatétképek, játék, rendezés, szerepjáték és történetmesélés. Mivel a digitális tanulás sokkal interaktívabb és emlékezetesebb, mint a tankönyvalapú vagy frontális előadások, jobb kontextust, nagyobb szemléletérzetet és vonzóbb tevékenységeket nyújt, mint a hagyományos oktatási módszerek. Ez lehetővé teszi a diákok számára, hogy jobban kapcsolódjanak az oktatási anyaghoz. Gyakran kínálnak egy érdekes módszert az információk emésztésére, ami a teszt eredményeiben is megmutatkozik. Ezen felül javíthatja a motivációt, ha a hallgatók nyomon követhetik saját előmenetelüket.

Makrai Kata: A szexuális nevelés helye a diszciplináris- és szakmatanári képzésben

A Miskolci Egyetemen a 2019/2020-as tanévben Magyarországon az elsők közt került be a diszciplináris tanárszakok és a szakmatanárok képzésébe a szexedukáció kurzus. A WHO Regional Office for Europe, a Federal Centre for Health Education (BZgA) és az European Expert Group on Sexuality Education együttműködéséből létrejött standardokra és képzési elvekre építve célja, hogy a szexuális nevelés modern értelmezését követve, saját élmény alapon a sexualitás „kognitív, emocionális, szociális, interaktív és fizikai aspektusait” érintve építse ki a szexuális nevelői skilleket. Előadásommal célom, hogy bemutassam a kurzus tematikáját, a tematika mögött meghúzódó célrendszert, a kurzuson használt módszertani repertoárt, illetve a pedagógiai képzési ág egyéb kurzusaival felfedezhető tantárgyi kapcsolatokat.

Pelesz Nelli, Roszik Dóra: Tanulásvizsgáló felmérés a Szegedi Tudományegyetem hallgatói körében

A diákok egyéni tanulási motivációját számos tényező befolyásolja, közre játszik ebben a sikeres feladatmegoldás és ezzel összefüggésben annak értékelése, a segítő szándékú folyamatos visszacsatolás (Józsa és Fazekasné, 2007). A tanulás eredményességét nagymértékben meghatározza a tanuló autonómiája és aktív közreműködése a feladat elvégzése során (Broadbent és Poon, 2015). Az Eszterházy Károly Egyetemen több évtizedes múltja van a hallgatók tanulási sikerességének támogatásának, ezt jól tükrözi, hogy valamennyi első éves hallgató számára kötelező kurzusként írják elő a tanulásmódszertant, továbbá megalkottak egy tanulásvizsgáló kérdőívet is, amely szterilizálásra is került (Héjja-Nagy, 2017). Kutatásunk célja feltárni és összehasonlítani a felsőoktatásban tanuló pedagógus jelöltek, és nem pedagógia szakos hallgatók tanulási profilját. Vizsgálatunkat 18 és 24 év közötti egyetemisták alkották N=60 fő, amelyből N=30 fő pedagógus hallgató (tanítók, óvodapedagógusok, szociálpedagógusok), továbbá N=30 fő nem pedagógus képzésben résztvevő hallgató (televíziós műsorkészítők, sport-és rekreáció szakos hallgatók, egészségfejlesztők, mentálhigiénés közösségépítők). A mintavételre 2019 októberében került sor papíralapú, személyes adatfelvétellel. Adatfelvételünket két, az EKE-által fejlesztett kérdőívre alapoztuk, úgymint a Tanulásvizsgáló kérdőív, és Az önszabályozó tanulás kérdőíve. A vizsgálatban résztvevőktől egyaránt adatokat gyűjtöttünk arra vonatkozóan, hogy milyennek látják az egyéni tanulásukat- mennyi időt töltenek naponta tanulással, vagy megítélésük szerint melyik napszakban képesek a leghatékonyabb tudáselsajátításra-, továbbá egyéb háttérváltozók feltárására is kitértünk, úgymint a szülők legmagasabb iskolai végzettsége, kikkel, és milyen településtípuson él együtt a kitöltő. Kutatásunk alátámasztotta, hogy az egyéni tanulási szokások ismerete hozzájárulhat a tudatos tanulási tevékenység felépítéséhez, amely megalapozza a hatékonyabb tudáselsajátítást.

M. Pintér Tibor, Dringó-Horváth Ida: Tanári kézikönyv – kézikönyv az oktatásinformatikában elmélyülni vágyók számára

A tanulás számtalan formájának egyike az önképzés, melynek számos formája létezik: ilyen a kézikönyvek lapozgatása, olvasása. Az előadásban bemutatásra kerül az oktatásban használható IKT-eszközökre vonatkozó jó gyakorlatokat tartalmazó tanári segédkönyv, mely célja a hazai oktatásban fokozatosan teret nyerő digitális pedagógia támogatása. A kiadvány elsődleges célja az oktatásban részt vevők IKT-kompetenciáinak növelése, valamint az infokommunikáció eszközöket oktatásra nem használó oktatók és pedagógusok megszólítása. A kötet szerkezetét mindkét tábor megszólítása érdekében úgy alakítottuk ki, hogy használható legyen az Újoncoknak és a Vezető vagy Úttörő

képességekkel rendelkezők számára is. A könyv szerkezeti vázát a nemzetközileg elismert DigCompEdu keretrendszer egységei adták. Az előadásban a kötet fejezetei alapján bemutatjuk, hogy milyen érdekességek és az oktatói munkához hasznos újdonságok találhatóak az olyan témakörökhöz kapcsolódóan, mint az önképzés, a digitális források kezelése, a tanulás és tanítás, az értékelés és tesztelés, a tanulók fejlesztése vagy a digitális kompetenciák megszerzésének támogatása. E témák szakirodalmi áttekintése és tudományos bevezetése után az olvasó (és az előadás résztvevője) tájékozódhat arról, hogyan kaptak helyet a magyarországi élenjáró szakértőkkel folytatott interjúk, valamint az infokommunikációs eszközök használatának bemutatását célzó eszközök bemutatói. A kötet zárásaként terminológiai tájékoztatást, illetve az egyes réztémákhoz kapcsolódóan szakirodalmi, konferencia-, illetve linkgyűjteményt közlünk. Az előadás célja megszólítani a hallgatóságot, valamint a kötethez kapcsolódóan vázlatosan bemutatni a 2020. október 16-án megrendezendő, a kötet köré épülő Oktatásinformatikai konferenciát.

K. Nagy Emese: Törekvés a tanárképzés megújítására

Az előadás célja annak bemutatása, hogy az Eszterházy Károly Egyetem hogyan vezette be és valósítja meg a tanárképzés új stratégiáját, a Komplex Alapprogramot (KAP) (Révész-K. Nagy-Falus 2018). Beszámolunk arról, hogy a program hogyan szolgálja az új pedagógiai módszerek elterjesztésével az iskolai lemorzsolódás megelőzését. A projekt – az Eszterházy Károly Egyetem vezetésével – hat felsőoktatási intézmény konzorciumi együttműködésével valósul meg, amelyet az Oktatási Hivatal (OH) monitoringoz és ellenőriz. A projekt célja: -lemorzsolódás elleni pedagógiai módszerek fejlesztése és terjesztése (Nagy K. 2018; Révész- K. Nagy 2018; Szivák-Rapos-K. Nagy-Révész 2018), - a tanárképzés megújítása a tartalmi ismeretek fejlesztésével és a pedagógiai kultúraváltás elősegítésével (K. Nagy, 2015; 2018; Révész-K. Nagy-Falus 2018). A KAP alapvető eleme a pedagógusok szakmai ismereteinek a fejlesztését támogató oktatási program (K. Nagy, 2018; Imre-Révész-Pajtókné 2018). Bemutatjuk a KAP részeként kifejlesztett Differenciált Fejlesztés Heterogén Tanulócsoportokban (DFHT) tanítási-tanulási stratégiát is, amely a tanulók tanórai aktív bevonását és együttműködését célozza meg. Módszerek: A program kidolgozása 2017-ben indult, majd 2018 szeptemberben került az iskolákban bevezetésre. A konzorcium tagjai vállalták, hogy országos lefedettséget biztosítanak a tanárképzés tekintetében, ideértve a KAP képzési portfólióját és a modellértékű oktatási programokat is. Előadásunk arról a kísérleti szakaszcól számol be, amelyben 145 iskola és 3582 tanár vett részt. A közölt adatok a SPSS, az MS Access, a CITAVI6 mennyiségi és minőségi méréseit használják fel. Eredmények: - a pedagógusok módszertani kultúrája gazdagabbá vált, - a pedagógusok betekintést nyertek a DFHT alkalmazásán keresztül a tanulói státuszkezelést előtérbe helyező Komplex Instrukciós Programba (Cohen - Lotan 2014; K. Nagy 2012), - előtérbe került a tanítási és vezetői kompetenciák fejlesztése (a pedagógusok segítséget kaptak a tanítási-tanulási stratégiájuk kidolgozásához, a tanulók differenciált fejlesztésével kapcsolatos ismereteik bővítéséhez), - a projekt hét akkreditált, blended, tanfolyamot ajánl, amelyek a pedagógusok pedagógiai tudásának a fejlesztésére fókuszálnak (kötelező képzések a KAP és a DFHT, választhatók: a program keretében kidolgozott öt alprogramból kettő: digitális, logika, művészet, gyakorlat, élet-gyakorlaton alapuló), - közel 100 módszertani kézikönyv készült el. A program jelentősége abban rejlik, hogy segítségével megvalósult - az elméleti ismeretek és a gyakorlati tapasztalatok összekapcsolása, - a minőségi pedagógusképzés, valamint a tanulók eredményességének a növelése, - a méltányosság megteremtésének a fontossága mind a pedagógusok, mind a tanulók tekintetében.

Budai Gábor: Pályaorientációs vizsgálat a technikumi képzéseket választók körében

A hazai szakképzési rendszer jogszabályi háttere 2019-ben és 2020-ban is változásokon ment keresztül. A 2019. évi LXXX törvény a szakképzésről és a 12/2020. (II. 7.) Kormányrendelet a szakképzésről szóló törvény végrehajtásáról megalapozta a technikumok létrejöttét. Vizsgálatomat a Dunaújvárosi Szakképzési Centrum Bánki Donát Technikumában végeztem, amely intézményben a 9. évfolyamba járó tanulókat (n=100) vizsgáltam 2020 szeptemberében, kérdőíves módszerrel. Vizsgálatom eredményeinek elemzését követően a technikumi képzéseket választók pályaorientációjáról vonok le következtetéseket.

B szekció

Kaszer Blanka: A cserkészmozgalomban való részvétel hatása a munkaerőpiacon elvárt kompetenciákra

Kutatásom során a munkaerőpiacon elvárt kompetenciákat és a cserkészmozgalomban informális és nonformális módon elsajátítható készségeket és képességeket vizsgáltam. Alaphipotézisem, hogy a cserkészlet alkalmas arra, hogy kialakítson, illetve fejlesszen olyan kompetenciákat, amelyeket a munkaerőpiacon elvárnak az alkalmazottaktól. A formális oktatásban elsajátított alaptudás sok esetben eltér a munkaerőpiacon elvárt készségektől és képességektől. A hiányzó kompetenciák megszerzésének egyik nonformális lehetősége a cserkészmozgalomba való bekapcsolódás, a mozgalom vezetőképzéseiben való részvétel. Saját kutatásként kérdőíves kutatást végeztem cserkészvezetők körében, valamint fókuszcsoporthozos interjúkat készítettem olyan cserkészvezetőkkel, akik már a munkaerőpiac aktív szereplői. A kutatás eredményei alapján elmondható, hogy a munkaerőpiacon elvárt, és a cserkészletben, cserkészvezető-képzésekben elsajátítható kompetenciák között találunk egyezéseket, hasonlóságokat, valamint a cserkészletben kialakult közösség, kapcsolati rendszer pozitív befolyással lehet a munkaerőpiaci elhelyezkedésre.

Reisz Terézia: Az első év tapasztalatai a katedrán -pályakezdő pedagógusok az oktatásról

A Pécsi Tudományegyetem BTK Humán Fejlesztés és Művelődéstudományi Intézet kutatócsoportja több évre terjedően vizsgálta a pedagógus pályára készülődő fiatalokat. Teljeskörűen felmértük a haza egyetemek első évfolyamaira jelentkező pedagógusjelöltek kompetenciáit és szociokulturális hátterét. Majd kisebb mintán, az oktatás utolsó félévében a hallgatóktól képzési tapasztalataikról érdeklődtünk. Jelen előadás a kutatás harmadik fázisáról számol be. Fölkerestük az egy éve tanító pályakezdők kisebb körét. Az adatgyűjtéshez mélyinterjú módszerét alkalmazva a pedagógus professzióról alkotott véleményükről, tanítási tapasztalataikról, valamint szakmai terveikről, a pályakezdés gondjairól számolunk be.

Bacsa-Ban Anetta, Cserné Dr. Adermann Gizella: Hozzáadott értékek az andragógusok képzésében a Dunaújvárosi Egyetemen

A felsőoktatás hozzáadott értékével többféle értelmezésben sok tanulmány foglalkozik (lásd pl. Pusztai Gabriella, Bocsi Veronika és Ceglédi Tímea szerk. A felsőoktatás (hozzáadott) értéke kötet 2016-ban megjelent tanulmányai). A hozzáadott érték többféle értelmezéséből arra kerestünk választ, hogy a rövid életű, de annál sikeresebb andragógia alapképzési szakon milyen egyéni fejlődést, gyarapodást tapasztaltak hallgatóink, saját szemszögükből milyen hozzáadott értéket jelentett számukra a felsőoktatásban való részvétel. 2019. februárjában online kérdőívvel megkerestük a 2010. és 2014. között beiratkozott hallgatóinkat, és többek között informálódunk arról, hogy milyen változást éltek meg egyénileg a képzés során. A válaszadók a hallgatóság reprezentatív mintáját jelentik, így az eredmények alkalmasak az általánosításra. Úgy tapasztaltuk, hogy a szakmai tudás elsajátítása mellett hallgatóink nagy része saját személyes fejlődésében is mérőföldkőnek tekintette a tanulmányait, és pozitív változásokat élt meg a 3 év során.

Tóthé Borbély Viola: Innovatív emberi erőforrás modellek és egyetemi kapcsolatok a hazai járműiparban

A kutatásban vizsgáljuk a napjainkban zajló negyedik ipari forradalom hatására a magyar gazdaság húzóágazatát jelentő hazai járműipari vállalatok versenyképességének mozgató mechanizmusait. A felmérésben választ keresünk arra, hogy a vizsgálatban részt vevő vállalatok milyen intézkedéseket hoznak a munkaerő megtartására, milyen típusú szakmai együttműködések kötnek a felsőoktatási intézményekkel az elsősorban mérnöki végzettséget igénylő munkaerő utánpótlásához, az említett folyamatok hatékony működtetéséhez milyen mértékben veszik igénybe az EU és a kormány által biztosított támogatási lehetőségeket. Felmérésünk a magyarországi járműipari vállalkozások belső tudásmenedzsment rendszere, szervezeti kultúrája, külső kapcsolatai, illetve a pályázati motivátorok összefüggéseit vizsgálta a vállalatok együttműködési hajlandóságának és szervezeti innovációs potenciáljának a fényében. A kérdőívet 28 magyar járműipari vállalkozás töltötte ki. 16 vállalati felsővezetővel készült interjú egészíti ki a kutatási eredményeket.

Varga Anita: A pandémia hatása a felsőoktatási intézmények és a duális képzők kapcsolatrendszerének alakulására

A modern IKT eszközök alkalmazása a 21. században stratégiai kérdéssé vált az oktatási intézmények működésében. A pandémia átalakította a személyes kapcsolattartáshoz kapcsolódó alapvető attitűdöt mind a duális foglalkoztatók mind pedig a képzőhely oldaláról. A minőségi oktatás fogalma nem változott, az online típusú munkavégzés helye, szerepe megítélése azonban átalakult. A megfelelően szabályozott keretek lehetővé teszik, hogy a megváltozott körülmények hatásainak figyelembevételével a felsőoktatási intézmények és duális partnerek szabályozott keretek között végzik tevékenységüket. A szabályozott, átlátható keretek hozzájárulnak az eredményes megvalósításához. A tanulmány azt vizsgálja, hogy a COVID 19 hogyan változtatja meg a képző intézmény és az ipari háttérű képzőhelyek kapcsolatrendszerét. Áttekinti, melyek azok a főbb tényezők, melyeket a felsőoktatási intézményeknek a kijelölt stratégiai célok közül a duális oktatás megvalósítása kapcsán a hazai felsőoktatási környezetben szükséges figyelembe venni.

Szederkényi Éva: Szépségtapasz, vagy valódi megoldás? - A tanácsadás módszere a munkahelyi tanulásban

Az innováció szerepe a munkahelyi tanulásban témában nemzetközi jó gyakorlatokat fogunk bemutatni európai, közel-keleti és dél-afrikai példákkal. Vizsgálatunk tárgya a tanácsadás módszere. Hipotézisünk szerint a tanácsadás (counselling és guidance) mint a munkahelyi tanulás egyik formája egyre innovatívabb és aktívabb részvételre bíztatja mind a munkavállalót, mind a munkáltatót, eredményessége azonban inkább hosszútávon mérhető, így alkalmazása munkáltatói oldalról erőteljesebb motivációt igényel. Az esettanulmányok a fenti hipotézisekre a keresik a választ az összehasonlító módszer segítségével.

Rajcsányi-Molnár Mónika, Bacsa-Bán Anetta, András István: „Classroom vagy tanterem?” - Az online oktatás tapasztalatai egy felsőoktatási intézmény oktatói-hallgatói vizsgálatára alapján

A koronavírus-járvány okozta rendkívüli helyzet átalakította az oktatási rendszer valamennyi színterét. A leggyorsabban reagáló és talán legkönnyebben digitális munkarendre átálló terület a felsőoktatás

volt, hiszen a felsőoktatás világától nem távoli a digitalizáció, az online oktatás és a digitális tananyag- és taneszközhasználat sem. Az online oktatás mindazonáltal szükségessé tette annak alapos átgondolását, hogy a hallgatók és az oktatók hogyan vannak felkészülve az átállásra, valamint annak körülmények mérlegelését is, hogy a tanítási módszer az előadótermi/labor kereteken kívül, technológiai eszközökre átültetve is eredményes-e. Alkalmazott tudományegyetemünk évek óta fejleszti az online és a digitális oktatás feltételeit, a levelezős hallgatók számának emelkedése, illetve a hallgatói sikeresség támogatása érdekében. Ennek köszönhetően jelentős számban érhető el online kurzusok (77 magyar nyelvű és 28 angol nyelvű tantárgy esetében), a videóval támogatott online oktatást az elsők között vezettük be. Különös gondot fordítottunk annak kialakítására, hogy az online oktatás és a hagyományos oktatás egyensúlyát megtaláljuk, akár egy-egy képzésen belül, akár egy-egy tantárgy tematikájában is. Kutatásunkat, amellyel felsőoktatási intézményünk 1130 fő aktív magyar hallgatóját, 158 fő aktív külföldi hallgatóját értük el, kiterjesztettük egy tükörkérdőív segítségével valamennyi (közel 110 főt jelentő) teljes oktatói bázisára is. Vizsgálatunk legfőbb hipotézise az volt, hogy a tanulási szokások terén szignifikáns különbség mutatkozik a nappali oktatási formában, illetve a levelezős formában tanulók között. Másodikként azt feltételeztük, hogy mind a hagyományos, mind az online oktatásban elkötelezett oktatók tapasztalatai megerősítik mindkettő szükségességét, s ez a blended learningben ölt testet. A nem hagyományos formában történő oktatás elősegíti a különböző élethelyzetekhez való alkalmazkodást, a hallgató a saját igényeinek megfelelő időpontban, és a tradicionálistól eltérő módszerekkel sajátítja el a tananyagot, ami elősegíti a képzésben való részvétel sikerességét. Míg harmadikként azt feltételeztük, hogy a hallgatói motiváció kulcsa lesz az online oktatásunk hatékonyságának. Online eszközök alkalmazásával a felsőoktatási intézmények hallgatói egyszerűbben, gyorsabban és hatékonyabban tudják tartani a kapcsolatot egymással, és a tanáraikkal, adminisztrátorokkal, elősegítve ezzel a sikeresebb ügyintézés, és tudásátadást. Eredményeink azt sejtetik, hogy a felsőoktatásnak továbbra is van feladata az online oktatás tapasztalatainak feltárásában, annak problémáinak megoldásában és eredményeink további teendőket jelölnek ki. Intézményünk ennek nyomán újabb fejlesztési területeket határozott meg és képzéseket indított el; mint például tantervi átalakítások és fejlesztések, valamint oktatóink képzésekkel és tréningekkel való támogatása, amely a más felsőoktatási intézményekkel történő tapasztalatcserének jó kiindulópontjává válhat.

Egervári Dóra, Kovács Edina: XXI. századi kulcskompetenciák megjelenése az új Nemzeti Alaptantervben

Az információs társadalomban való eligazodáshoz, és az egyre nagyobb tért nyerő digitális oktatás területén is elengedhetetlen a XXI. századi kulcskompetenciák ismerete, melyek közül kiemelkedik az információs műveltség és a digitális kompetencia. Ezek folyamatos fejlesztése az oktatás minden szintjén kulcskérdés. A 2012-es Nemzeti Alaptanterv már tartalmaz az információs műveltség fejlesztésére vonatkozó rendelkezéseket, és a digitális kompetencia is kulcskompetenciaként jelenik meg benne. Ám a kompetenciák fejlesztési irányai nem strukturáltak, hanem inkohérens módon jelennek meg. Az előadás célja a Nemzeti Alaptanterv 2020-as módosítása okán annak bemutatása, hogy a kiemelt XXI. századi kompetenciák fejlesztése területén milyen változások mentek végbe, illetve annak vizsgálata, hogy a NAT-ban megjelenő kompetenciák felvérteznek-e diákokat azokkal a készségekkel, képességekkel, amelyek nélkülözhetetlenek a digitális oktatás és a digitális állampolgárság egyes területein.

Dezső Renáta Anna: Információs aszimmetria a többszörös intelligenciák megjelenési formáinak tekintetében a mesterséges intelligenciára vonatkozóan

Az eredetileg csaknem négy évtizede közzétett többszörös intelligenciák elmélete (Gardner 1983) közvetlenül az ezredforduló előtt úgy került átdolgozottan publikálásra (Gardner 1999), hogy azt a szerző a 21. századra ajánlotta. Mintegy másfél évtizeddel később szerzőtársával az appok nemzedékéről is írtak, implicit módon előre vetítve a mesterséges intelligencia (Kaplan 2017) vonatkozásában századunkban felmerülő kérdéseket is (Davis – Gardner 2013). Az információs aszimmetria a 21. században egyre markánsabban megfigyelhető jelenség, melynek fogalmi kerete eredetileg a közgazdaságtudomány területén artifikálódott (Bezegh 2009), de a neveléstudományok területein is (Koplin – Stater 2013; Suri – Adnan 2016; Kloosterman – Troyan 2020). Századunkban e fogalom érvényessége az egyetemek világában is egyre inkább tükröződik (Simai 2018), megszűnhet a felsőoktatási intézmények kizárólagossága a tudásközvetítés aktuálisan legmodernebb, legnagyobb piaci értékkel bíró formáinak tekintetében, az egyetemek és a munka világának kapcsolata a fókuszált területen is érzékelhetően változik. Előadásomban azt kívánom szemléltetni, hogyan nyer értelmezést napjainkban a gardneri többszörös intelligenciák elmélete a mesterséges intelligenciára vonatkoztathatóan. Mivel az információs aszimmetriából is következően egy-egy új tudományos, akár társadalmi szempontból hasznos publikáció nyomtatott formájú megjelenítése jóval több időt vesz igénybe, mint az online közlés formái – például tudományos konferenciák közvetítése, rögzített formában elérhetővé tétele a világhálón, illetve tudományos igényű szakmai blogok, szociális média – , az adekvát válaszok kereséséhez nem kizárólagosan szokványos tudományos forrásokra támaszkodom. A fent sorolt atipikus közlések eredői: Stefanczyk 2016; Perez 2017; Gardner 2017; Hanson és Goertzl 2018; Csentes 2019; Nagy 2020; Roberts 2018; Saidi 2018, Ruggiero 2019.

Vass Vilmos: A tudásgazdaság és a 21. századi kompetenciák összefüggései a felsőoktatásban

Az előadás első része a téma szempontjából releváns alapvető fogalmakat (tudásgazdaság, egész életen át tartó tanulás, kompetencia. 21. századi kompetencia) mutatja be, majd ezt követően a tudásgazdaság és a 21. századi kompetenciák összefüggéseinek két forгатókönyvét (standardizáció, flexibilitás) és ez utóbbi esetében két jellemzőjét vizsgálja, az erősödő transzverzalizás, és a nem kognitív készségek előtérbe kerülését részletezi. Végül, de nem utolsó sorban az előadást következtetés zárja, amelynek keretén belül sor kerül néhány dilemma megfogalmazására.

Kálmán Anikó: Hallgatói életút Összegzése a Műszaki Pedagógia Tanszék szakjain eddigi tapasztalatok és hallgatói visszajelzések alapján

A Műszaki Pedagógia Tanszék Hallgatói életúttal kapcsolatos jellemzők megállapításához, és ezek jellemzőinek leírásához egy empirikus kvantitatív alapú kérdőíves felmérést végeztünk el a végzett érintett hallgatóink körében. A felmérést 2020. április 13-án indítottuk, és 2020. április 22.-én zártuk le. A kérdőív 22 item-et tartalmazott összesen, ebből 12 zárt, 8 nyitott kérdés szerepelt, két területet érintve: 1. Személyes háttérváltozókat, illetve a 2. Tanszéki hallgatói életútra vonatkozó kérdéseket. A kérdőív kitöltési időszakában összesen N=112 értékelhető választ kaptunk a kérdőívünkre, melyet online formában tölthettek ki a hallgatók a következő oldalon: <https://forms.gle/uGVgumRswbSG26cXA>. A megkérdezettek célcsoportját a végzett mesterszakos, szakmai tanárszakos hallgatóink jelentették, akik az elmúlt 5 évben végeztek a tanszékünkön.

C szekció

Berendi Carmel: Together We Make a Difference! Adult Educators and Higher Education Institutions to Foster Learning Communities

The presentation is the summary of a research centered around the question how lifelong learning / adult learning and education in various learning communities contributes to realising the UN Sustainable Development Goals (SDG 2030, 4.7.) through formal and nonformal learning communities. The study - based on the relevant theories of education and on policy analysis - considers the role of adult educators and that of HEIs to develop learning communities, and the possible ways of cooperation. The research was carried out in two phases: 1. A comparative analysis of global goals reviewed in local action: examining the events of the learning city & region in Pécs, Hungary. 2. A questionnaire reached out to 24 adult educators in leading roles of learning communities globally, interrogating their role and mindset from the aspect of the personal responsibility. Finally, the study attempts to identify methods that cultivate a culture of learning, peace and nonviolence as primary conditions of sustainability, and the key aspects of a desired education scenario globally. The research points out the imperative of dialogue on an elevated level of consciousness and urges enhanced cooperation of adult educators and HEIs. Only together we can make a difference for our future locally and globally.

Deli Kitti, Orsós István, Horváth Gergely: Diverzitás és inklúzió a felsőoktatásban

Tanulmányunk hazai és nemzetközi írásokra támaszkodva tisztázza az inklúzió és a diverzitás fogalomkörét. Vizsgáljuk, hogy miként vált a felsőoktatás jellemzőjévé a diverzitás, valamint az inkluzivitás fókuszba kerülése mögött meghúzódó további okokat és következményeket. Kérdőíves kutatásunk arra irányult, hogy a Pécsi Tudományegyetem diverz hallgatói köre (N:809) mennyire részese az egyetemi közösségi és tudományos életnek, mutatnak-e különbséget a társadalmi hátránnyal küzdők a bevonódásban. Az eredmények rámutattak, hogy a nagy egyetemi programokon a társadalmi hátrányban levők alulreprezentáltak, azonban a szakkollégiumok és egyéb mikroközösségek nagyobb mértékben képesek a személyes megszólításra, az inkluzív közeg biztosítására.

Koltai Zsuzsa: Közművelődés és közösségszervezés Baranya megye falvaiban

The presentation reveals the findings of a year-long research which focused on the role of cultural institutions in Baranya County villages' community building. The research was implemented in the frame of the National Institute for Culture's Academic Grant Program for Public Culture and it was carried out in cooperation between the academic staff and students of the University of Pécs, Faculty of Humanities, Institute for Human Development and Cultural Studies and local community development practitioners. The research project lasted for one year between September 2019 and August 2020. Between November 2019 and the end of January 2020 members of the research group recorded structured interviews with organizers of cultural and community life in 29 villages of Baranya County. Beside mapping the status, programs, communication and marketing activity of the cultural institutions the interviews also revealed the local features and characteristics of community engagement as well as the forms of cooperation between local governments, civic organizations and cultural/ educational / health / social institutions. Furthermore, revealing the organizational background and the human resource of these rural cultural institutions was also an important aim of

the research. The empirical research applied stratified random sampling method which took into consideration the diverse population size of the Baranya County villages. The presentation analyses and summarizes the findings of the interviews and it also defines the most important achievements and challenges of the rural cultural institutions in Baranya County.

Németh Balázs: A felsőoktatási LLL szerepe a tanulással támogatott közösség-fejlesztésben

Az előadás arra keres válaszokat, hogy milyen szerepet játszik a felsőoktatási lifelong learning a tanulással tevékenységekkel és hatékony tudás-megosztással támogatott közösség-fejlesztésben, ezzel tanuló közösségek, tanuló városok formálásában. Megjelenik e témával összefüggésben, hogy a felsőoktatás milyen lehetőségekkel és korlátokkal jellemezhető a tanuló közösségek alakításában, ehhez illeszkedően közösségi kollaborációk megvalósításában.

Erdei Gábor: Senior Egyetem program a Debreceni Egyetemen

A Debreceni Egyetem az andragógiai képzés bölcsője Magyarországon, ugyanakkor az utóbbi évtizedekben, a hazánkban is megélnékvált harmadkor egyetemi programok terén lemaradást mutatott, néhány korábbi próbálkozás ellenére is. 2017 őszén egy EFOP projektnek köszönhetően lehetőség nyílt a Senior Egyetem program elindítására. Az azóta is tartó, havi rendszerességgel – változatos, populáris témákkal - megrendezésre kerülő előadásokon átlagosan 200 fő vesz részt (összesen több mint 400-an fordultak meg a rendezvényeken). Kutatásunk – melyet 2019 őszén valósítottunk meg öt alkalommal és 214 kitöltött kérdőív értékelésével végeztünk – így az első alapos, tudományos igényű vizsgálata a programnak és a benne résztvevőknek. Saját kutatási eredményeink megerősítik a korábban, máshol elvégzett hasonló vizsgálatokat, ezek eredményeit. Vagyis a magasabban iskolázottak, a nők aktívabbak a részvételt illetően. A résztvevőkre jellemző az új információk megszerzésére irányuló nyitottság és nemcsak azokra az ismeretterületekre, amelyeket előzetesen megfogalmaztak maguk számára, de az új – eredeti érdeklődési területüktől távolabb eső - információk irányába is. A senior programban való részvételük, folytatása az életükön át jellemzően jelen lévő tanulási, személyiségfejlesztési tevékenységeiknek.

Dominek Dalma Lilla: Andragógia pszichológia - Flow típusú oktatási módszer a felnőttoktatásban

Az előadás fő célja, hogy javaslatot fogalmazzon meg, merre fejlődhet a felnőttek tanulása a mai felsőoktatás területén, milyen elemek szükségesek ahhoz, hogy a felnőttek élményalapú oktatásban részesüljenek.

Az előadás kitér a felnőttek kompetenciafejlesztésére, elsősorban a tárgyalástechnika vonatkozásában. Ezen kommunikációs kompetencia a felnőtt tanulóknak nemcsak a munka világában, hanem a család vonatkozásában is elengedhetetlenül fontos képesség. A hagyományos oktatásban is lehetőség van arra, hogy a felsőoktatásban a felnőttek vonatkozásában az előadások, illetve a gyakorlatok élményfokát mérhetővé tegyük és élményelemekkel dúsítva oktathassunk.

A flow-mérést a magyar származású Csíkszentmihályi Mihály pszichológia professzor dolgozta ki, és ezt a mérést Magyarországon eddig csak néhányan alkalmazták az élmény-fok mérésével kapcsolatban. Az „optimális elsajátítási szituáció” leírásához, valamint az adaptivitást központi kategóriaként használó konstruktív módszer hatékonyságának méréséhez nehezen találtunk ennél kézenfekvőbb, adekvátabb és megbízhatóbb mérési eljárást. Továbbá a felsőoktatás képes lehet arra alapvetően, hogy azokra a „kvázi” élményekre építsen, amelyek az életben is jól működtethető stratégiákként

jelennek meg a személyiségben, s ezeknek a segítségével érjen el megértésbeli változásokat. Csíkszentmihályi szerint az „áramlat” átélője annyira belemerül tevékenységébe, hogy az könnyedé, spontánná válik, és a „tökéletes élmény” örömét nyújtja. Ezért nevezi „flow”-nak (áramlatnak) ezt az élményt.

Az előadásban a fentieknek egy új eddig nem használt elképzelt változatát mutatja be az előadó, mely az andragógia területén a felsőoktatás falai közt használatossá válhat. Ilyen megközelítése a flow elméletnek nem létezik, emiatt a terület innovatív, újszerű.

Orbán Hedvig: Kultúraközvetítő intézmények és az egyetem kölcsönhatása a mindennapokban

A kultúraközvetítő -közművelődési szakemberek rendelkezésre álló és szükséges kompetenciáinak feltárása, a kompetenciák fejlesztési lehetőségeinek kidolgozása, megvalósítása. A kutatás három generáció vélemények a vizsgálatára terjed ki: 1. A jövő szakemberei- jelenleg különböző egyetemeken tanuló kulturális mediátor, közösség-szervező szakos hallgatók. 2. Intézményekben dolgozó gyakorló szakemberek 3. Nyugalmazott senior szakemberek. A téma elméleti háttere: A közművelődési szakemberképzés az 1970-es évek óta többször jelentősen átalakult. A különböző képzési időszakokban más és más kompetenciák kerültek a fókuszba. A kultúraközvetítő színtereken végzett gyakorlati munka küldetése, alkalmazott módszerei is jelentősen átalakultak az elmúlt évtizedekben. A közművelődési munka elsősorban szakmai és munkakompetenciák meglétét feltételezi. A közművelődési munkához elengedhetetlen és szükséges kompetenciákat tanulmányozom. Kutatási stratégia és módszerek: Saját készítésű online kérdőívet alkalmaztam. A vizsgálatot három generáció bevonásával végeztem el, azonos kérdések alkalmazásával. A vizsgálat fókuszában áll: a kultúraközvetítő intézményekben szakmai gyakorlaton levő hallgatók és a már dolgozó szakemberek hatása- kölcsönhatása, egymás kompetenciáinak fejlesztésére. Ez a kölcsönhatás létezik az egyetem és a hatókörében levő közművelődési intézmények között is. A vizsgálat célja annak feltárása is, milyen motivációkkal és milyen munkatapasztalattal rendelkeztek a jelentkező hallgatók. Milyen a pályaképük? Rendelkezésükre álló kompetenciáikat hogyan tudják a gyakorlati helyen alkalmazni. Főbb eredmények, következtethetőség, alkalmazhatóság: Összefoglalómban bemutatom mely területeken alakult ki kölcsönhatás a gyakorlati színterek és az egyetem között. Ennek a hatásnak milyen szűkebb és tágabb kontextusai figyelhetők meg. A kutatási eredmények kihatnak a jelenlegi szakemberképzés részét képező szakmai gyakorlat fejlesztésére, a szakemberek- képző intézmények közötti párbeszéd fejlesztésére. Közvetett cél a közművelődési professzió értékeinek elismertetése, ezen munka presztízsének növelése.

Sitku Krisztina: Város és Egyeteme a helyi társadalmi fenntarthatóságért

A felsőoktatási intézmények működésének elszámoltathatósága, mint a közjóhoz való hozzájárulásuk (Calhoun, 2006; Hazelkorn & Gibson, 2019), és relevanciája, mint külső közösségeik fejlődésének elősegítése (Farnell, 2020), legnyilvánvalóbban az intézmény és a helyi önkormányzat együttműködésén keresztül valósul meg. Az egyetemek közösségi szerepvállalását (community engagement) érdekhordozói oldalról eddig kevésbé kutatták (Benneworth et al, 2018; Reichert, 2019; Farnell, 2020), különösen a vidéki, regionális egyetemek esetében (EURASHE, 2020). Előadásunk a Dunaújvárosi Egyetem helyi társadalmi kihívások kezeléséhez való hozzájárulását tárja fel a Dunaújváros Megyei Jogú Város Önkormányzatán keresztül érkező igények, az azokra adott közös válaszok, eredményeik, valamint az együttműködés segítő és gátló tényezőin keresztül, majd körvonalazza a kollaboráció további irányait. Kutatásunkat a 2010-20 közötti időszakra fókuszálva, kvalitatív módszertannal (félíg strukturált interjúk és tartalomelemzés) végeztük. Eredményeink szerint

az Egyetem a fiatal lakosság helyben tartása, a településfejlesztés, a környezetvédelmi problémák kezelése és a városi életminőség javítása terén járul hozzá leginkább a helyi közösség társadalmi fenntarthatóságához.

Deli Kitti, Orsós István, Horváth Gergely: Diverzitás és inklúzió a felsőoktatásban

Tanulmányunk hazai és nemzetközi írásokra támaszkodva tisztázza az inklúzió és a diverzitás fogalomkörét. Vizsgáljuk, hogy miként vált a felsőoktatás jellemzőjévé a diverzitás, valamint az inkluzivitás fókuszba kerülése mögött meghúzódó további okokat és következményeket. Kérdőíves kutatásunk arra irányult, hogy a Pécsi Tudományegyetem diverz hallgatói köre (N:809) mennyire részese az egyetemi közösségi és tudományos életnek, mutatnak-e különbséget a társadalmi hátránnyal küzdők a bevonódásban. Az eredmények rámutattak, hogy a nagy egyetemi programokon a társadalmi hátrányban levők alulreprezentáltak, azonban a szakkollégiumok és egyéb mikroközösségek nagyobb mértékben képesek a személyes megszólításra, az inkluzív közeg biztosítására.

Kovács Tamás: Útravaló - Emelt szintű mentorképzés az e-learning eszközzel

2019-ben közel 3300 mentor-pedagógus alap és emelt szintű képzésének megvalósítása valósult meg. Az előadás betekintést nyújt abba a komplex folyamatba, mely az intenzív és párhuzamos tananyag-, képzési és vizsgaplatform fejlesztés valamint a háromezer fős tanuló közösség létrehozása, és eredményes fejlesztése mögött áll. Az előadás a bemutatott gyakorlati megoldások és kulisszatitkok mellett minden olyan egyetemi vagy pedagógusképzésben dolgozó szakember számára kínál hasznos információt, akik nagy távolságokból, összetett csoportokkal és szoros határidővel oldanak meg oktatási feladatokat. Az előadás során ismertetésre kerülnek azok az adatok, melyek segítségével az érintett szakemberek megoldhatják a heterogén - gyakran eltérő képesítésű, motivációjú, életkorú, kompetenciaszerkezetű - felnőtt tanulókból álló csoportok sikeres tanulói közösséggé formálását.

D szekció

Csillik Olga, Daruka Magdolna: Hallgatók a kényszerű távoktatás hullámain

A 2012 óta évente készülő NCM Horizon jelentések a felsőoktatásban végzett nemzetközi kutatások eredményeit összegezve rendszeresen határozzák meg azokat a kulcstendenciákat, amelyek hatékony alkalmazkodást jelentenek a XXI. századi kihívásokhoz. Ezek egyike a blended learning/hibrid oktatás. Az elmúlt időszakban számos elméleti és empirikus kutatás foglalkozott ezzel a tanulási környezettel, bizonyítva hatékonyságát a tiszta online, illetve a tiszta offline tanulással szemben. A kutatások eredményeként ma már egyértelműen összegezhető a hibrid oktatás előnyei, korlátai. Előnyei, valamint módszertani gazdagsága miatt a magyar felsőoktatásban, így a mi egyetemünkön is egyre gyorsabban terjed. A hibrid oktatás terjedési folyamatában jelentős kényszerhelyzetet teremtett a koronavírus megjelenése miatt a felsőoktatás néhány napon belüli távoktatásra való átállása. Ebben a kényszerhelyzetben az adaptáció sebessége megnőtt, de emiatt tervezettség, a pedagógiai szempontok figyelembevétele teljesen háttérbe szorult. A kialakult helyzet miatt megkövetelt gyors alkalmazkodás során egyetemünkön különböző megoldások kerültek kidolgozásra, amelyek sikeressége, elfogadottsága eltérő volt. Kutatásunkban az oktatók és hallgatók kérdőíves megkérdezésével vizsgáltuk meg, hogy ezek a megoldások mennyiben voltak sikeresek, milyen problémák merültek fel. Jelen tanulmányban a hallgatók válaszait összegezve mutatjuk be, hogy milyen megoldási utak bizonyultak sikeresnek, melyek nem, s ennek következményeként melyek a hosszabb távon megtartandó elemek.

Káplár-Kodácsy Kinga, Erdei Luca Alexa: A virtuális mobilitás kompetenciafejlesztő hatásai: szisztematikus szakirodalmi áttekintés 2004 és 2020 között

Habár a nemzetközi hallgatói mobilitás széleskörű vizsgálata a felsőoktatás-kutatások fókuszában áll (Kehm és Teichler, 2007; Yemini és Sagie, 2015), a hagyományos mellett a virtuális csereprogramok során történő kompetenciafejlesztés folyamatának vizsgálatára jóval kevesebb kutatás vállalkozik, s még csekélyebb azon vizsgálatok száma, amelyek a szisztematikus szakirodalomelemzés módszerével tárják fel a témát. Kutatásunk így a PRISMA-P protokollra építve egy rigorózus kritériumrendszer mentén elemzett egy 59 szakirodalmi tételből álló adatbázist (Moher et al., 2015; Shamseer et al., 2015). A szisztematikus áttekintés célja a virtuális mobilitás során lezajló tanulási folyamatok fizikális mobilitáshoz képest mutatott hatékonyságának vizsgálata (cf. Poce, Re, Amenduni, et al., 2019; Ubachs & Brey, 2009; Vriens et al., 2010). Az kutatás során Mezirow (1991), Clapp-Smith és Wernsing (2014) transzformatív tanuláselméletére alapozva a fizikai és virtuális mobilitás során végbemenő tanulási folyamatok összehasonlítását, illetve a tanulás eredményeként létrejövő kompetenciafejlesztés ösztönző körülményeinek és folyamatainak (ún. 'trigger'-ek) feltérképezését végezzük. Kutatásunk egyik központi eredménye, hogy a fenti elméleti keretrendszer alapján azonosítható 'trigger'-ek (1) a helyi kultúra és emberek testközelből történő megismerése, 2) a helyi mindennapok „normalitásának” felfedezése, 3) egy új nyelven történő kommunikáció és 4) az önreflexiót támogató „én-idő” megléte) nem, vagy csak nagyon kis mértékben jelennek meg és nem befolyásolják a virtuális mobilitás során megvalósuló tanulási folyamatot, így annak transzformatív jellege nem érvényesülhet. A virtuális mobilitás során fejlesztendő kompetenciák körét vizsgálva kutatásunk rámutatott, hogy habár a szakmai kompetenciák – így a digitális kompetenciák is – fejlesztését jelentősen tudja támogatni a virtuális mobilitásban való részvétel, a virtuális mobilitás nem garantálja, hogy az interkulturális kompetenciák, illetve számos szociális és személyes kompetencia fejlesztésének mértéke, szintje megegyezik a fizikai mobilitás során megvalósuló kompetenciafejlesztés során tapasztaltakkal.

Bodnár Éva, Sass Judit: A Budapesti Corvinus Egyetem tavaszi digitális kihívásai diák és oktató szemmel

A Budapesti Corvinus Egyetem 2020 tavaszán digitális formában végezte az oktatást. A digitális átállás három formában valósult meg: a tanulók önálló, egyéni tanulásának támogatása, videó streaming (szinkron és aszinkron) és online e-learning kurzusok formájában. A félév végén vizsgáltuk a hallgatók kapcsolódó tapasztalatait és elégedettségét. Az online térben zajló oktatás hatékonysága kapcsán a tanulóközösségben zajló kutatásalapú tanulás („community of inquiry”) modell alkalmazásával vizsgáltuk, hogy a tanár és diákok tanulási közösségében hogyan valósult meg a kulcsszerepűnek talált, egymással is összefüggő kognitív, szociális és tanítási jelenlét (Garrison et al, 1999; Molnár et al, 2017). A vizsgálat célja az alkalmazott oktatási megoldásokkal kapcsolatos hallgatói elégedettség elmeinek eltérése volt, valamint annak azonosítása, hogy az oktatók mely területeken igényelnek támogatást. Vizsgálat során 1037 hallgató válaszolt a megkeresésre. 61%-uk BA-s, 35%-uk MA-s, 3,86%-uk posztgraduális képzésre, 0,14%-uk PhD képzésre jár. 84%-uk nappalis, 12%-uk levelezős, 1% duális, 3%-uk esti képzésre jár. A vizsgálat során 140 oktató (27,45%) kérdőíves válaszait is elemeztük. Alkalmazott vizsgálati eszköz: Coi kérdőív (Arbaugh et al, 2008), hallgatók értékelése a szerzett tapasztalatokra, azok átvihetőségére vonatkozóan. Az oktatói tapasztalatok és vélemények a digitális átállás időszakában az alkalmazott módszertanokra, az oktatói feladatokra és az egyetem által nyújtott támogatásra vonatkozóan. Eredmények: A hallgatóknál a „legjobbnek ítélt kurzusnál” mindhárom képzési megoldás esetén a tanítási jelenlét kiemelkedően magas értékelést kapott (M=4,2-4,26), kedvező volt a kognitív jelenlét értékelése (M= 3,54- 3,81). Legnagyobb és szignifikáns eltérés a szociális jelenlét megvalósulása területén mutatkozott, legkevésbé a tanulók önálló, egyéni tanulásának támogatása (M=3,25) esetén valósult meg, míg a videó streaming (M=3,73), online e-learning kurzusok (M=3,66) esetén magasabb, de a kognitív jelenlétnél alacsonyabb volt a vonatkozó értékelés. A legkevésbé hatékony a beszélgetésbe bevonás, az együttműködés érzés kialakítása volt, kognitív területen a megoldások kidolgozása, a témának utánajárás és az eltérő nézőpontok értékelése, míg a tanítási jelenlétben a feldolgozás vezetése, a kérdések tisztázása, a lényeges témáról folyó beszélgetésbe történő bevonás és a visszajelzés. Az oktatók leginkább a szemináriumok (48%), míg 26,7% az előadást és 25,3 % gyakorlat, tréning megtartását érezte kevésbé sikeresnek. Leghatékonyabbnak találták a diákokkal hang vagy kép formában kommunikálni, feladatot adni, az óra alapvető szabályait meghatározni, hallgatói magyarázat és visszajelzés-igényre válaszolni, míg nehézséget a hallgatói együttműködő légkör megteremtése, az egyéni problémákra odafigyelés és az értékelés megtervezése jelentett. A hallgatók soft skill fejlesztésében, az egyéni különbségek figyelembe vételében, a felzárkóztatásban, aktivizálásban kevésbé érzik hatékonynak magukat online térben, támogatást emellett a feladatok egymáshoz igazításában, a szervezésben és technikai téren igényelnének.

A tanítási jelenlét vonatkozásában a hallgatók értékelése kedvezőbb, mint az oktatóké, akik az egyéni odafigyelésben és aktivizálásban akadályokról számolnak be. Ezzel szemben az oktatók a kognitív jelenlétben érznek nagyobb hatékonyságot, míg a hallgatók értékelése ezen a területen a tanítási jelenlét alatt marad. A szociális jelenlét hatékonyságát érezte mindkét csoport a legkevésbé hatékonynak és sikeresnek az online térben. A tapasztalatok nyomán oktatói továbbképzési programok kidolgozására került sor.

Fodor Andrea: Felsőfokú oktatási tapasztalatok a digitális munkarendű oktatásban, a statisztika tantárgy esetében

Idén tavasszal a pedagógus társadalom gyorsan és váratlanul módszertani váltáson ment keresztül, mely a munkaforma és módszertani kultúra gyökeres megváltozását vonta mag után. Néhány intézmény kivételével, amelyeknél már korábban is létezett esetleg valamilyen online, elektronikusan támogatott képzés, mindenki más is szembesült azzal a feladattal, hogy teljes mértékben át kell állnia a digitális munkarendű oktatásra. Ez az átállás kisebb-nagyobb akadályok legyőzésével meg is történt. Gondolatindító célzattal készült előadásomban szeretném bemutatni ezen időszakban szerzett tapasztalataimat, hogy milyen kihívásokkal kellett szembenézni, illetve ezeket rögtönözve hogyan kellett (akár a hallgatók segítségével) megoldani az előadások megtartását, az ismeretek átadását és a pedagógiai értékelést. Munkámban végigtekintem az extra szituációkat és a többlet feladatot adó helyzeteket, amelyet ez a rendhagyó helyzet okozott a pedagógusi munkám során. Továbbá részben a kérdéskör visszaigazolásként a későbbiekben empirikus kutatás során vizsgálni fogom, hogy hogyan lehet egy szigorúan vett szakmai tantárgyat, mint a statisztika színessé tenni és aktív, illetve hallgatói részvételt elérni, mind a jelenléti, mind a digitális oktatás során.

Fodorné Tóth Krisztina: Felsőoktatási tanulástámogatás a digitális térben - feladatok és kihívások

A felsőoktatási elektronikus tanulástámogatási folyamatok Magyarországon, intézményi szinten többnyire a műszaki feltételek biztosítására, tananyagfejlesztési támogatásra és az egyes jó gyakorlatok megosztására korlátozódnak. Ugyanakkor számos olyan kezdeményezést látunk, amelyben az e-learning folyamatok tervezésére intézményi szinten is javaslatok, illetve keretek születnek. Egy ilyen kezdeményezést valósít meg a PTE 2018-tól aktívan működő projektjében. Az előadás végigköveti a projekt folyamatát, kiemelve az intézményi és az oktatási szerkezetből fakadó buktatókat és az arra adható megoldásokat oktatásszervezés, tanulástámogatási szemlélet és módszertan területén, valamint nem utolsósorban a képzők támogatásának kérdéskörét illetően.

Horváth Mariann: Óvodapedagógus és tanító szakos hallgatók képzése és gyakorlata a koronavírus idején

Az óvodapedagógus és tanító képzés erősen gyakorlatorientált. A hallgatók a 3, illetve 4 év során kezdetben egy hetet, majd többet, illetve heti egy napot óvodában vagy iskolában töltenek. Ezen időszak alatt sajátítják el a szakmai alapjait. Hogyan alakul át egy teljesen gyakorlati képzés a koronavírus idején? Milyen lehetőségei vannak egy ilyen rendkívüli időszakban egy pedagógusjelöltnek? A tanulmány ezekre a kérdésekre fókuszál, emellett az egyetemi képzés digitalizálódását is bemutatja.

Koltai Zoltán: Online nyelvi képzés a Pécsi Tudományegyetemen

A Pécsi Tudományegyetem nemzetköziesítési törekvéseivel összhangban kiemelkedően fontos cél kollégáink nyelvtudásának fejlesztése. A belső nyelvi program a Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Kar valamint az egyetem Idegen Nyelvi Központja együttműködésén alapul. Az előadás keretében az elmúlt év tapasztalatait és fejlesztési elképzeléseit osztom meg az érdeklődőkkel.

Lénárth Ádám: A történelemtanítás digitális oktatásának kihívásai és lehetőségei napjainkban

A kutatási és fejlesztési folyamat során arra kerestem a választ, hogy a történelemtanításban milyen lehetőségei és szerepe lehet a játékosításnak, van-e pozitív hozadéka használatának, és ha igen, azok milyen területeken mutatkozhatnak meg. A Yu-Kai- Chou által megalkotott Octalysis alapján kifejlesztettem egy játékosított pedagógiai rendszert, amelynél a motiváció, az együttműködés, az IKT-eszközök használata, digitális kompetencia, valamint az önszabályozás területén vártam hatást a beépített játékmechanizmusoknak köszönhetően, ugyanakkor törekedtem rá, hogy a rendszer egyszerű, univerzális, igazságos és objektív legyen. Mérési eszközeim az online és offline tanulói kérdőív, illetve a megfigyelés volt. A kísérlet gyakorlati megvalósítása sikerrel zárult, megállapítható, hogy az általam kifejlesztett pedagógiai rendszernek az osztályra nézve pozitív hatása volt. Az önfejlesztés és az autonómia fejlesztésével kapcsolatos mérésnél ugyan nem születtek egyértelmű eredmények, viszont kimutathatóan nőtt a motiváció, a kooperáció területén is fejlődésről számoltak be, valamint az IKT-eszközök használata terén és a digitális kompetencia fejlesztésében is előrelépés történt.

Molnár György: Digitális oktatási utópia avagy új irányvonalak a digitális, távolléti oktatási rendben a következő időszakban

A 21. század technológia, társadalmi, gazdasági fejlődése számtalan területen új kihívásokat jelent, amely egy megszokott mederben is sokszor nehezen követhető a változások tükrében. E hatás az elmúlt fél évtizedben, a Pandémia időszakában, hatványozottan megjelent világszerte, átalakítva az ember életviteli rendszerét, munkaformáját, munkarendjét és kapcsolódási pontjait a társadalmon belül. Visszatekintve erre az elmúlt speciális időszakra számos kérdés felmerülhet bennünk a jelent és a jövőt is szem előtt tartva. Mi az elmúlt időszak tanulsága az életvitelünkre, illetve az oktatási rendszerünkre nézve? Miket tanultunk meg az elmúlt időszakban, mennyiben fejlődtünk? Mi vár ránk a következő időszakban, a COVID második hullámaként fényjelzett időszakban? Mit jósolnak az járvánnyal foglalkozó szakemberek, hálózatkutatók? (Barabási, 2020). Hogy illeszkedik az oktatási gyakorlat a sztenderdizált digitális keretrendszerekhez (OH, 2020). A cikk e kérdéskört járja körbe a digitális életvitelre illetve a digitális oktatásra fókuszálva. Ennek keretében egyfelől az utolsó hónapok felsőoktatási módszertani és technológiai saját tapasztalatait gyűjtötte össze a szerző, másfelől kvalitatív alapú interjúk illetve kvantitatív alapú kérdőíves felmérés keretében tárta fel az eddigi tapasztalatokat a felsőoktatásban tanuló hallgatók körében. Az eredmények jól rámutattak a különböző típusú és mértékű egyéni és közös digitális és módszertani megoldásokra, ezek előnyeire, és veszélyeire is. Ezek jól kirajzolták a hallgatók nehézségeit, digitális készségeit, alkalmazott IKT-alapú technikáit, jó gyakorlatait. A kapott eredmények segíthetnek megismerni a digitális átállás jövőbeli kihívásait, megoldást és felkészülést kínálva az elkövetkező szakaszban a hasonló pedagógiai szituációk kezelésére.

Nagy Bálint, Kocsó Edina, Cserné Pekkel Márta: A matematika oktatásának aktuális kérdései – 2020

Ebben a munkában a matematika felsőoktatásban történő oktatásának néhány aktuális kérdését tanulmányozzuk. A hallgató-tanár-tananyag hármast egy kis magyar egyetem szemszögéből vizsgáljuk. Egy ilyen egyetemnek azonosítania kell a vevői igényeket és törekednie kell arra, hogy teljességgel megfeleljen ezeknek.

Szőke-Milinte Enikő: A digitális oktatás tapasztalatai 2020-ban

2020 márciustól júniusig terjedő időszakában mindannyian szembesülhettünk a digitális online tér kihívásaival, akik a köznevelésben vagy a felsőoktatásban vagyunk szereplők akár tanárként, akár hallgatóként vagy tanulóként. A kényszerű átállás sok mindenre megtanított, sok rejtett energiát mozgósított, a számszerűsített és eredményesített forгатókönyvek szerint, szinte mindenki jól vette az akadályt.

Az előadás egy, a digitális oktatás során, 2020 április végén bonyolított online kérdőíves felmérés eredményeit mutatja be, melyben azt vizsgáltam, hogy mi jellemzi a digitális tanulási környezetet és hogyan alakul a hallgatók tanulási motivációja. A kutatás eredményei alapján megfogalmazhatók azok a feltételek, amelyek teljesülése esetén eredményesen működhet a digitális tanulás, az előadás ezek bemutatására vállalkozik.

E szekció

Jennyfer Paola Casas Trujillo: Experiences of Latin American students during their study in Europe

Internationalization of higher education is a dynamic process all over the world. This process is often seen only as a trend in student mobility and foreign language courses, but this is a simplification. Experts call the attention to the fact that internationalization has a deeper meaning and should affect higher education in more fundamental aspects (Tempus Public Foundation, 2018). Analyzing the facts and figures of a European university, in this case the university of Debrecen, it was found that the number of international students is higher in comparison to other countryside Hungarian universities. However, it was observed that the representativeness of Latin American students was lower compared to other continents like Africa or Asia. In my examination I am only considering Spanish speaking countries located in Latin America. To fully understand this dimension of internationalization, a focus group and a written questionnaire will be analyzed. This paper seeks to comprehend the Latin American students' satisfaction seen as an expression of fulfilment of an expected outcome influenced by prior expectation regarding the level of quality. (Ekinci 2004; cited in Elegba, E, 2015). Finally, some insights will intend to guide towards higher levels of students' satisfaction that contribute to a well perceived quality of education.

Abhitesh Prashar: A case study of KPMG on organisation learning

A COVID-19 válság rávilágított a digitális tanulás lehetőségeire. Minden az interneten mozgott, még az online képzésekre eddig alkalmatlannak ítélt munkaerő is, például a terepi munkatársak, a vállalkozók és a forgalmazók. Egyes szervezeteknél a tanulási órák 10-szeresére nőttek. Nem meglepő, hogy azok a vállalatok, amelyek a tanulási órák növekedésével magasabbak voltak, azok, amelyek a kitörés előtt befektettek a digitális tanulásba. A digitalizálás során a földrajzi távolságok lényegtelené váltak, és az oktatók, különösen a résterületek számára, könnyen elérhetővé váltak.

Nowrin Sultana Tania: A case study of nestle company in Bangladesh

Az élelmiszeriparban a Nestlé a vezető multinacionális vállalat, és a legmegbízhatóbb név, magas minőségi termékek. Egészségesebb és ízletesebb választásokat kínál a fogyasztó életének minden szakaszában és bármikor a nap. A tudomány, a kutatás és fejlesztés alapján a Társaság véglegesen megújítja élelmiszer-portfólióját és italok. A Társaság célja a megfelelőség és a fenntartható üzlet erős megalapozása gyakorlat globálisan. Ez a cikk a Nestlé marketing stratégiáját, versenyszerkezetét és egyéb stratégiáit tárgyalja. A közös érték megteremtése a bangladesi Nestlé filantróp cselekedete. Kísérletet tettek itt ábrázolja a Nestlé Bangladesh Limited jelenlegi helyzetét és jövőbeni próbálkozásait SWOT elemzés és BCG növekedésmegosztó mátrix. A jelentős növekedés és az egyéb üzleti perspektíva miatt a Társaság kifejlesztette saját funkcionális területeit Bangladesben.

Louay Hijazine: Organizational learning during covid-19 in Jordan

A COVID-19 járványra sok év múlva emlékezni fogunk. Az élet minden területét érintette, az egészségügyi szabályozástól, a gazdasági küzdelmektől a társadalmi és politikai hatásokig. Számos korlátozó szabályt és szabályozást hajtottak végre világszerte, a tömeges karanténoktól, a bezárásoktól, valamint a társadalmi és fizikai távolságtartástól az iskolák, vállalkozások és más intézmények egyenletes bezárásáig. Nagyon érdektelen a szervezeti tanulás fejlesztése annak

érdekében, hogy megbirkózzon a pandémiás válsággal, hogy elérje az összes üzleti célt és célt. Ez az új normális manapság.

Dorra Ben Jaballah: The use of organization learning paths for effective training programs inside tunisian company

Ebben az előadásban arra törekedtünk, hogy tisztázzuk a tunéziai vállalatok által használt különféle tanulási típusokat annak érdekében, hogy segítsük alkalmazottaikat a hosszú távú teljesítmény és hatékonyabbá válásban. Meg kell említeni azokat a területeket is, amelyekre a vállalat összpontosít, és milyen típusú képzést alkalmaztak a legmegfelelőbb tanulási utak megcélzásához.

Monnanyana Lebogang: COVID-19 and the Digital Transformation of Education: What Are We Learning on 4IR in South Africa?

The presentation seeks to present the influence of the COVID-19 pandemic in motivating digital transformation in the education sector in South Africa. The presentation is grounded on the fact that learning in South Africa and the rest of the world came to a standstill due to the lockdown necessitated by COVID-19. To assess the impact, the presentation explores the rate at which the Fourth Industrial Revolution (4IR) tools were used by various institutions during the COVID-19 lockdown. Data were obtained from secondary sources. The findings are that, in South Africa, during the lockdown, a variety of 4IR tools were utilized from primary education to higher and tertiary education where educational activities switched to remote (online) learning. These observations reflect that South Africa generally has some pockets of excellence to drive the education sector into the 4IR, which has the potential to increase access. Access to education, particularly at a higher education level, has always been a challenge due to a limited number of spaces available. Much as this pandemic has brought with it immense human suffering across the globe, it has presented an opportunity to assess successes and failures of deployed technologies, costs associated with them, and scaling these technologies to improve access.

Busra Canan Sevim: covid-19 in Turkey - a case study of digital learning at firms

The concept of working from home which has been the subject of Research by many scientists in recent years has become an alternative strategy for businesses with the covid-19 outbreak has been effective in changing the working methods and cultures of many businesses the home-working model has become a valid working method in many countries around the World within the scope of the measures taken to prevent the spread of the epidemic. An important point for assessing the impact of working from home on employment is whether individuals can work from home. this situation depends largely on the content of the work done.

Sabrina Puspa Gassany: Organizational Pathway After Covid-19: Indonesia's Study Case

As of 6 June, more than 6,6 million confirmed cases of COVID-19 worldwide, including more than 392,802 associated deaths have been reported. The COVID-19 pandemic is much more than a health crisis; it is a human crisis in every country in the world claiming many lives and threatening the health, social and economic spheres of society. The economic impact of COVID-19 in Indonesia is

fundamentally affecting macroeconomic stability, employment, and the flow of the organizational regulation as well. During this challenging time, there are some changes as well in organizational pathways in order to overcome the pandemic situation and here is one of the case study.

Marwan Zghondi: The use of Organizational learning paths for effective training programs inside Tunisian companies

Ennek az előadásnak az a célja, hogy meghatározza a tunéziai vállalatok különböző képzési típusait, amelyek segítik alkalmazottaikat abban, hogy hosszú távon jobban teljesítsenek és hatékonyabbá váljanak. Meghatározza azokat a területeket is, amelyekre a tunéziai szervezet összpontosítani kíván, és milyen típusú képzést alkalmaztak a tunéziai nagyvállalatok által használt legmegfelelőbb tanulási utak megcélzásához.
